

2.9.2009

1 (4)

Oikeusministeriö

04.09.2009

ad 2/41/2009
LAVO

Oikeusministeriö

PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

SURMANSA SAANEEN LÄHEISTEN KORVAUSSUOJA

Suomen Oikeusapulakimiehet ry esittää kiitoksensa Oikeusministeriön 17.6.2009 lähettämästä lausuntopyyntöstä n:o OM 2/41/2009 koskien surmansa saaneen läheisten korvaussuojaa ja esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa:

Suomen Oikeusapulakimiehet ry pitää oikeana Oikeusministeriön selvityksessä n:o 2009/14 esiintuotua tavoitetta, jonka mukaan surmansa saaneen läheisten korvaussuojaa annetaan ensisijaisesti rikoksen uhreille ja aineellisten vahinkojen mahdollisimman täysimääräiseen korvaukseen.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 4a ja 4b §:n säännöksillä selkiytettiin surmansa saaneen läheisten oikeutta korvauksiin siten, että laissa selkeästi erotetaan oikeus kärsimyskorvaukseen ja oikeus kuolemantapauksen seurauksena aiheutuneesta henkilövahingosta koskien tarpeellisia sairaanhoitokustannuksia ja muista tarpeellisista kuluista sekä ansionmenetystä. Oikeudenkäynneissä on ilmennyt toisinaan, että valitettavasti sellaisetkin vainajan omaiset, joilla ei ole todellisuudessa ollut läheistä suhdetta vainajaan, tulevat esittämään huomattavia korvausvaatimuksia kärsimyskorvauksina. Tämän vuoksi on perusteltua, että surmansa saaneen läheisten oikeus korvaukseen kohdennetaan sellaisiin läheisiin, jotka todellisuudessa ovat kärsineet henkilövahinkoa kysymyksessä olevan rikoksen johdosta vahingonkorvauslain 5 luvun 4b §:n tarkoittamalla tavalla.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry yhtyy muutoin selvityksessä esitettyyn siitä, että vahingonkorvauslain 5 luvun 4a §:n säännöstä ei ole tarpeen muuttaa kuitenkin siten, että Suomen Oikeusapulakimiehet ry esittää vahingonkorvauslain 5 luvun 4a §:n ja 4b §:n korvausoikeuden perusteen laajen-

.....
Suomen Oikeusapulakimiehet ry.

PL-708, 00101 Helsinki

tamista siten, että korvauksen edellytyksenä olisi tahallisuuden ja törkeän huolimattomuuden ohella myös tavallinen huolimattomuus seuraavasti:

- Vahingonkorvauslain 5 luvun 4a §:n säännöstä olisi laajennettava siten, että korvaus voidaan määrätä myös sellaisessa tapauksessa erityisestä syystä, jossa kuolema on aiheutettu tavallisessa huolimattomuudella.
- Vahingonkorvauslain 5 luvun 4b §:n säännöstä olisi laajennettava siten, että kyseisen lainkohdan korvaus olisi mahdollinen myös silloin, kun kuolema on aiheutettu tavallisella huolimattomuudella.

Vaikka selvityksessä todetuin tavoin vahingonkorvauksen edellytykset eivät ole sidottuja rikoslain rikosnimikkeisiin, oikeuskäytännössä yleensä näin menetellään. Jos vastaaja tuomitaan vain rikoslain 21 luvun 8 §:n mukaisesta (tavallisesta) kuolemantuottamuksesta, läheisten korvausvaatimukset hylätään. Asianomistajina olevien läheisten on vaadittava itse rangaistusta tämän vuoksi törkeästä kuolemantuottamuksesta, jos syyttäjä vaatii rangaistusta vain (tavallisesta) kuolemantuottamuksesta. Tätä on pidettävä asianomistajien kannalta kohtuuttomana ja oikeudenkäyntiä monimutkaistavana. Surmansa saaneiden läheisten asema muodostuu kohtuuttomaksi erityisesti sellaisten rikosten osalta, joissa surmansa saaneen kuolema on omiaan erityisesti järkyttämään läheisiä ja aiheuttamaan vahingonkorvauslain 5 luvun 4b §:n mukaisia henkilövahinkoja, mutta korvausmahdollisuutta ei ole, jos vastaaja tuomitaan vain (tavallisesta) kuolemantuottamuksesta. Esimerkkinä edellä mainitusta tilanteesta on mainittava Konginkankaan liikenneonnettomuus, jossa rekka-auto törmäsi vastaantulevaan nuoria lomanviettäjiä Kuusamoon kulljettaneeseen linja-autoon tuhoisin seurauksin. Asianomistajan asema paranisi edellä mainittujen muutosehdotuksien johdosta, kun asianomistaja voisi saada korvauksen vahingonkorvauslain 5 luvun 4a §:n mukaisesti myös tavallisella huolimattomuudella aiheutetusta kuolemasta erityisestä syystä ja aina vahingonkorvauslain 5 luvun 4b §:n mukaisista vahingoista myös silloin, kun kuolema on aiheutettu tavallisella huolimattomuudella. Koska ensin mainitussa tapauksessa korvaus edellyttäisi erityisiä syitä ja koska jälkimmäisessä tapauksessa korvausmäärät ovat yleensä vähäisiä, korvausoikeus ei olennaisesti laajenisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna mutta parantaisi merkittävässä ongelmakohdassa asianomistajan asemaa. Asianomistajan ei tarvitsi vaatia itse rangaistusta törkeästä kuolemantuottamuksesta vain korvausvaatimuksen johdosta.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry yhtyy selvityksen esitykseen siinä, että tarvetta ei ole palauttaa surmansa saaneen läheisille suoritettavaa kärsimyskorvausta rikosvahinkolakiin.

Rikosvahinkolain puitteissa annettava korvaussuoja olisi kohdennettava sellaisiin surmansa saaneen läheisiin, joille on syntynyt todellista vahingonkorvauslain 5 luvun 4b §:n mukaista vahinkoa. Suomen Oikeusapulakimiehet ry yhtyy selvityksessä lausuttuihin perusteihin tältä osin.

Rikosvahinkolakia koskevan tiedotuksen ja koulutuksen parantamisen osalta yhdytään selvityksessä lausuttuun.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry yhtyy selvityksessä esitettyyn siitä, että sairaanhoitokuluina korvattavista terapia-kuluista olisi mahdollista etukäteen saada Valtiokonttorin maksusitoumus. Näin on mahdollista edistää terapian aloittamista mahdollisimman pian rikoksen tapahduttua, jolloin terapiasta saadaan sekä vahingonkärsineen että yhteiskunnan kannalta suurin hyöty nopeamman kuntoutumisen ja pitkäaikaisempien vahinkojen välttymisen johdosta. Edellä mainittu menettely on ulotettava kuitenkin myös raiskausten ja muiden seksuaalirikosten uhrien tarvitsemaan terapiaan, sillä ei voida pitää oikeudenmukaisena että esimerkiksi terapiaa tarvitseva raiskauksen uhri olisi huomommassa asemassa surmansa saaneen läheiseen verrattuna.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry yhtyy selvityksessä esitettyyn siitä, että rikosvahinkolain 20 §:n mukainen perusvähennys kohdennettaisiin pelkästään aineettomista vahingoista saatavaan korvaukseen. Edellä mainitun periaatteen tulisi koskea ainakin kaikkia rikosvahinkolain nojalla korvattavia henkilövahinkoja eikä pelkästään surmansa saaneen läheisten kärsimiä vahinkoja.

Suurimmassa osassa rikosvahinkokorvaushakemuksia haetaan korvausta sekä suoranaista vahingoista (esim. sairaalaja lääkärikulut) että aineettomista vahingoista (esim. kipu ja särky). Tästä johtuen valtionaloudellinen vaikutus jää vähäiseksi nykyiseen verrattuna, vaikka perusvähennystä ei tehtäisi muiden kuin aineettomista vahingoista määrättävien korvausten kohdalla, koska perusvähennys voitaisiin edelleen tehdä aineettomien vahinkojen korvauksista.

Todellisiin kustannuksiin perustuvien korvausten jääminen perusvähennyksen ulkopuolelle yhdenvertaistaisi asianomistajien asemaa, koska asianomistaja saisi ainakin todellisia rikoksen aiheuttamia henkilövahinkoja koskevan korvauksen täysimääräisenä riippumatta rikoksentehtäjän varallisuusasemasta. Täysimääräinen korvaus on oikeudenmukainen myös sen vuoksi, että kysymys olisi todellisista asianomistajan itse maksamista kustannuksista tai ansionmenetyksenä kärsimästä vahingosta.

Suomen Oikeusapulakimiehet ry esittää kunnioittavasti mahdollisessa rikosvahinkolain muutoksessa muutettavaksi rikosvahinkolain 29 §:n säännöstä siten, että hakemuskulut korvattaisiin aina rikosvahinkoa kärsineelle siten, että hakemuskulujen korvaaminen ei olisi riippuvainen siitä, onko hakija saanut oikeusapua tai täyttääkö hakija oikeusavun edellytykset.

Edellä mainittu muutos saattaisi rikosvahinkokorvauksen hakijat yhdenvertaiseen asemaan sillä korvauksen hakija ei voi vaatia hakemuskulujaan rikosentekijältä. Koska Valtiokonttorin maksamat avustajanpalkkiot rikosvahinkokorvaushakemuksen laatimisesta eivät ole määrällisesti huomattavia (yleensä noin 100-300 euroa + alv.), muutoksen valtionaloudellinen vaikutus ei ole merkittävä.

Rikosvahinkolakiin voitaisiin säätää lisäksi edellä olevan osalta, että valtiolla on takautumisoikeus rikoksen tekijään nähden maksetusta hakemuskulujen korvauksesta, jolloin osa hakemuskuluista saataisiin perittyä valtiolle takaisin, mikä vähentäisi edellä mainitun muutoksen valtionaloudellista vaikutusta.

Kunnioittavasti

SUOMEN OIKEUSAPULAKIMIEHET RY

Lasse Lehtinen
puheenjohtaja

Osoite: Suomen Oikeusapulakimiehet ry
PL 11
04201 KERAVA